

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind lättesaatmisega aastas 4 r. 50 f.,
6 kuu eest 2 r. 30 f., 3 kuu eest 1 r. 20 f. Toime-
tusest lje ära viies: aastas 3 r. 50 f., 6 kuu eest
1 r. 80 f., 3 kuu eest 90 f. Ilmub iga leupäewal.

Toimetuse ja talituse:
Tallinnas, Harju ja Kiiütli uulitsa nurgal nr. 15,
„Teaduse“ raamatukaupluses.

Nr. 7.

Laupäewal, 4. (17.) oktoobil 1914.

Nr. 7.

Wõitlus raudtee liinil prantslaste ja sakslaste wahel.

„Teaduse“ kirjastus ja raamatukauplus
Harju- ja Kiiütli uul. nurgal, sissetäit Kiiütli uulitsalt.

!!! Sahtets tähelepanemifets!!!

Miilme kõilsugu raamatukaupluse kaupsid, kirjutusmater-
jali, tasku-, korteri- ja poewõla-raamatuid, paberikaupsid,
piltisid, maakaartisid, päewapildi- ja postkaarti-albumisi, kooli-
laste tarwidusi jne. paraja hinnaga. — Alalistele ostjatele
hinnaalandus.

Palume sisse astuda, kui midagi tarwis läheb.

Harju- ja Kiiütli uul. nurgal, sissetäit Kiiütli uulitsalt.

Paar sõna omas asjas.

Palume lugejaid meile nende oma tutta-
mate ja sugulaste päewapiltisi saata, kes käesole-
mas sõjas haawata saanud wõi lahinguwäljale
jäänud, mitte ainult seltskonna tegelaste ja ohwit-
seride omaisi, sest i g a isamaa eest walatud weretilk,
olgu ta lihtsõldati wõi ohwitseri oma, on kallis ja
tuleb arwesse wõtta. Pildid awaldame lehes ja
saadame siis päewapildid tänuga tagasi. Pildile
palume lähemad teated juurde liisada: nimi, liig-
nimi, wäeosa, kus kohal haawata saanud wõi langenud.

Wene mereminister admiral
kindral-adjutant I. A. Grigorowitsch.

Rehwas kambri . . .

Rehwas kambri kiigu kohal
kumardab üks emake,
kiigu kõrwal kiigulaulu
laulab oma lapsele.

Wäljast kostab merekohin,
mühisewa metsa müll,
merekohin, tuuletuhin,
mida kole kuulda küll.

Uga emakese heli
heliseb weel üle jesi,
lapsejuukseid silitades
laulab tema südamest:

„Sinu armas ijakene
wiibib kaugel, kaugel maal,
aga südames ja seisab
temal igal, igal aal.

Kui lord päike omad kiired
saadab teda paitama,
siis, mu laps, neilt kiirtest saadab
julle terwitust ta!

Ja kui püssi käes hoides
magama lord heidab ta,
terwiseid ta jälle saadab
julle iga tähega.

Kaswa, kofu, pojukene,
sirgu suureks, mehiks saa,
wõitlema lord pead ka sina,
kui sind kutsub kodumaa!

Kuigi kehwa ja karm me elu,
püha on me kodumaa,
püha, armas, kaunis, kallid —
temale ja toeks saa!

Lapsefilmad warsti finni
unehõlmas waowad,
aga ema filmist weerwad
waitfed walupiharad . . .

R. Põld.

Ettekuulutus . . .

Wene keelest S. Gr.

Ma sain temaga tuttawaks jaaniöö . . .

Kõik minu kaaslased olid laiali läinud, kes kuhu. Ühed läksid jõe äärde vaatama, kudas tõrwatünnid põlewad, teised sammusid parki waremete juurde, üheenesksti mõista, enaste luuleliste kalduwustega naisterahwad, ja meie seltskonna aeda jäin ainult mina. Seft ka teenija oli ära jooksnud.

Ma astusin lehtmajakesesse ja nägin, et seal peale minu weel üks teine inimlik olemus oli.

Kurgas, seina ääres, istus wanalbane meesterahwas ja waatas neid lambikesi, mis maja eeskülge walgustasid — meie tawalist ilutulestust.

Wanake naeratas, üle tema kortjus näo liigles rõõmuläige, tema filmad seisatasid warijewate tulede kohal, ja suu otsis naeratust, rõõmu.

Ma ei tahtnud teda tälitada, waid astusin sõnalaukumata edasi. Wanake oli meie aednik. Kudas ta nimi oli, seda ma ei tea. Nägiti ainult, et ta üle saja aasta wana on, kuigi ta oma wanuse kohta liig terve ja kõbus oli.

Mille peale mõtles wanake sel filmapilgul? Ühistas ta endistest aegadest, nooruse möödaläinud rõõmudest, astusid ta filmade ette mureta nooruseaeg, sõbrad ja lõbusad mängud sel jaladuskiljel jaaniöö, suwihel pööripäewal . . . Kes seda teab?

Peale seda õõsist kokkupuutumist nägin ma teda ainult weel ükskord, kui ta tormi läbi ümberwõjatuid lilla tugebe külge kõitis. Siis näis ta mulle täieste wana olevat . . .

Kadusid juunikuu päewad. Päheneb lämmatawpalaw juuli. Heimamaadel tundus niidetud heina lõhna, warijefid taliwilja pead, lainetas kollane põld, nagu ääretu meri, ja walmises leib.

Warsti on lõikus. Kena wiljatera. Rõõmustab põllu-mees. Dõjel läikis kaste, kuma päewal kerge, soe wiim põldu niisutas, ilma et wiljale wiga oleks teinud.

Meie seltskond elas tajaft, suwist waitset elu.

Kõik puhkafid talwifest tööst, elafid loobuseelu, kõndisid pafju, nii et juba arwata mõis, et jessel ajal ülepea lõppu ei olegi.

Sõudis kätte 19 juuli . . .

Oli palaw öö. Eht küll aken awatud, oli toas õht lämmastaw. Ma ei saanud magada. Lõmbasin titu üles ja waatafin, mis kell on: warsti kesköö. Luli ajas minult weel wiimase unerajute, ma tõusin üles, panin ruttu riibesse, sammusin aeda, kust weel natukene maad tee peale oli.

Maantee oli täieste pakkude kastanide ja wäänkaswude alla ärapeidetud. Su päewal täis jaladuslift amariist, oli ta õffel täieste põhjatu pörgu sarnane. . .

Kättega katjudes, jõudsin teisele poole teed, kus tee äärde kivi otja maha istusin.

Pimedus loondas minu mõtled, ja ma tundsin ennast wõdrana. . .

Ma teadsin, et paremal pool ainult mõni sülb edasi, wana loosi wärawad seisawad, millede taga ennast põlised waremud awawad; pahemat kätt kadus maantee põldude wahel, ka wanast wilaibast kõrwale hoides.

Praegu ei mäleta ma enam, kui kaua ma selles täielises rahu seisukorras istusin. Mind ümbritsewad waiatus ja pimedus olid mu üle täieste wõimust wõtnud.

Kitkest kuulsiwududne hää pani mind wärisema. Minu üle wõttis hirm wõimust. Sekund, teine, jälle kuulsiwududne õhke, weel kaeblikumalt, weel raskemalt. . .

Ja jälle waiatus. Ma jäin tummaks. . . Ei teadnud, pidiin ma tagasi jooksma wõdi ootama. Sellest kõigest kiskus mind wälja inimese hää. Keegi pomises. . . Sõnades ei saanud ma aru.

Ma rõõmistasin oma juhtuwa naabri üle, ja oma tundmuisi maha jalates, küsisin ma:

— Kes seal on?

Üksa minu lähedalt kostisjalgade lohistaaine, ja minu juurde astus keegi, järgmist pahas Wene keeles lauludes:

— Urge fartte, see olen mina.

Tema sõnad mõjusid minu peale rahustawalt. Ma tõmbasin tiku üles ja waatasin kõnelejale otja. See oli wana aednik.

— Kuulsite? — küsis ta tajase häälega.

— Jah, mis see oli?

— Waa nutab, ta haistab werd, palju saab teda walatud, — rääkis wanake. — Mitte esimest korda ei kuule ma jeda muttu. O, juba palju aastaid tagasi kuulsin ma teda, ja siis oli ta õige. . .

Sirnu mõjul waiatsin ma. Süda töötas kiiremast, aedniku sõnades peitus midagi prohvetlikku, ehk küll ma sellel filmapilgul enesele ette kujutada ei suutnud, mida nad tähendama pidiwad. . .

— Palju walatakse werd, maad joodetakse werega. . . Ja ta õhkab, seft raske südamega wõtab ta inimese werd wastu, — sõjistas wanamees.

Saladuslised hääled ei kuulbunud enam. Kõik waiatus üle kastanide ja wäänkaswude liikus tuulele, nad sõjistasid latwadega. Pimedus hakkas kaduma, maja tagant heitis kuu hõbedajäike laike puusjalga peale, ja sellest sündis rohu peal kerge wari.

Minu filmad peatasid tahtmata wärisewate warjude peal, minu kuulselend wabanes, warjud lainetasid ja kogusid endid piltideks, ja minu filmade ette astusid piltisid ümbritsewad jooned.

Ma lohtusin, kui minu käsi aedniku kuivanud käe külge puutus.

— Waabate, — sõjistas lätlane, warju peale näidates, — waabate terasemalt.

— Üinbis midagi imelikku.

Oll see minu ettekujutus, ehk oli see midagi arusaamatut, midagi saladuslift, mille juured kaugel meist, põhjamata wõimudes, peitsewad. . .

Warjus ilmus isematu juur, walge naisterahwas, kelle liigutused juurepäralised olid; ta tõstis parema käe üles, ja juba olid tema näojooned näha; ja, see on Wene riie, sara-fan, ja peas neitsitani, kotoishnit.

Weel filmapilt, ja naisterahwa kõrwale ilmus teine olewus, niijama suur; ka tema lainetas ja kogus ennast soldatikujuks. Kõrge kiirer peas ja käes püis. Soldat tõstis püsitiku naisterahwa wastu üles, teda läbi pista tahtes. . .

Singe kinni pidades waatasin ma jeda pilti. Mõni lähike filmapilt. . . ja tiffu ei ole enam, püis on soldati käest kukkunud ja soldati kaju tagasi langenud, kuna walge naisterahwas

was endist wiisi oma täies hülguses ilutseb, käsi kõrgele üles tõstetud. . .

— Mägid? — küsis minult pühakliku häälega Läti aednik, tahtmatalt sinatades. — Pea jeda meeles, herra. See on ettekujutus. . . Jumalalt jaadetud. . .

Ei tea, kudas ma wiimaks toju jõudsin; täis imestust mõtlesin ma selle saladuslike juhtumise peale. . .

Uga mõne tunni pärast tõi telegraf meie teate, et Sa-famaa meie on sõda kuulutanud.

See on kõi, mida ma 17. juulil 1914. aastal wana Siguldis nägin ja kuulsin.

Inglise kuningas Georg V. terwitab oma laewamehi.

Maafaitsewäelase lahkumine isamajast.

Masha!

Kasakate sotnja tungis wägewalt nagu lawajõgi austria-
laste kallale.

Omas wahwas meeleolus ei pannud kasakad waenlaste
armu tähelegi. Selgus, et nad terve ratsawäe diviisjoni
kallale olid tormanud.

Wõitlus tees.

Kasakate wõiduhõiskamist kuuldes ja piitide hülgawat
rida nähes käis Austria ratsawäelastest tahtmata nõdatus
läbi ja nad taganesid. Kuid nähes, et kasakaid hoopis wähe
on, kogusid nad uueste julgust ja hakkasid kasakatega
wõitlema.

Müüd alles märkasid kasakad, et nende jalt waenlasega
wõrreldes kohutawalt wäike on.

„Onu Matwei,“ karjus üks nendest, „meie wist nendest
jagu ei taha saada, näe, kui palju neid kurabisi meie kutile
tipub.“

„Tõsi, Wasjjuka, näen isegi,“ hüüdis punase habemega,
elatanud kasak wastu.

Kuid tublid kasakad ei taganenud juba jonni pärast,
kuigi wastase ülewõim selge oli, waid raiusid edasi. Palsjudel
olid juba piigid kõrwale heidetud, käsi raius wäledalt waen-
lasi, lasta polnud wõitluses aega ega ta mõnus. Mõningad
kasakatest on juba haawatud ja longus sadulas, kuid jalad
on kõrwaste sadularihmade, — ei tahaks ju tubli sõjamees
hobuse seljast kukkuda, hobuse jalgu sattuda, wõi weel hul-
lem — waenlase kätte wangi langebada.

„Gorjun, Gorjun,“ karjus üks kasakatest, hobuse seljast
langewa sotniku poole näidates, „ohwitser sai wist haawata.“

Kasakad kihutasid kohe hobuse seljast langewa sotniku
juurde, haarasid temast kinni ja tibe tõde sai neile selgeta:
ühe austriaalse kuul oli ohwitseril silma trehwanud ja ta
kohe surmanud.

„Ah,“ kostis kasaka kurb hüüd.

Ta tõmbas surmu oma sadula peale, andis taganemiseks
käsu, ja osawalt ning wäledalt kihutas kasakate sotnja, ha-
watuid ära korjates ja nelja langenut kaasa wõttes, waen-
lase ribadest wälja.

Waenlane katsus küll taga ajada, aga, nagu tormi-
hoog, olid kasakad kadunud.

Wale arwe.

„Sa hobujena orjama
meid pead ilma palgata;
sind ootab jälle tagatrepp
ja sinu seljas filtrikepp
peab wanamoodi tantjima,
ja haganaid pead sööma ja!“
Mii, kudas räägib rahwasuu,
on paljud unistanud ju —
need paljud, keda meie maa
on jöötanud, jootnud armuga
ja kellele me higid, waewad
on awanud sin kauja taewad.
Kuid arwel ühes Willemitiga
on juures ainult wäike wiga:
tal puudub jees ju dige toš,
ja kottu langeb — õhulošs!
Mats Sse.

„Tõttasime tubliste, raiusime mehijelt,“ tähendas üks
kasakatest rahulolemise häälega, ratsutiisi paremasse kätte
wõttes; pahemat oli austriaalse mõdi tabanud ja rippus
lõdvalt kui rihm alla.

„Seda küll, wennad,“ ütles punase habemist, „kuid ligu on
paha, et komanderi kaotasime, ära tapšid tema, tolm lorda
äraneetud.“

Tõhiseks jäid kasakad. Mõnigi pühkis piijara päewitanud
palgelt, kahetjes südamest sotnikut, — noor mees oli teine
alles, pealegi oma külast, koduse jäi tal naine häis loo-
tustes.

„Aga mis, Pantratdiš, kas ei saa meie polkowniku käest
wõtta, et oma juhi kaotasime, hakkab sõimama, et ei wõid-
nud hoida,“ tähendas teegi sotnjast.

Wastisid kõik, keski ei wastanud. Kaske oli rääkida.

„Aga kus Masha on?“ ärkas äkitsevalt punase habemist —
„kas tõeste ta waenlasele jätsime?“

Kõigil tärkas tapetud sotniku ilus hobune meelde. Tark
oli teine, kodus taswatatud, teist sühkest naksalt ei leia, ja
kui wähe jooksma! Poleks äraneetud kuul trehwanud, wäle-
dalt oleks oma peremche lahingumõllust wälja wiinud, kodu
ta toonud.

„Ah, kollanokad, kollanokad,“ kahetjes punahabe lait-
walt, „sühkese hobuse lastsite käest, igauks annaks ta eest
kohe oma kolmsada kandilist ja lesel kodus oleks seda para-
jaste just tarwis.“

„Kas ei maksaks ümber pöörata, toome hobuse ära...“
küsib teegi noortest kasakatest taja.

„No, noh, Gorjun, ei maksa peale katelust enam karwu
lugebada, wõimata on weel kätte saada. Räägib ise, mis-
jugune mustuhat neid seal meiega wõitluses oli,“ hüüdis
Pantratdiš mõrudalt.

Noor kasak waitis häbelitult.

Tagaajamine lõppes, kasakad andsid hooste peale waba
woli, ratsutasid taja. Kõstisid harwa ainult haawatute äga-
mised ja kütusid jeltšimeeste üle sadula wijatud surmukhad.

Weel oli ämar, igaw oli, rahulolematu tabas kõiki.

Kaotuste peale waatamata oli kasakate tormijooks õnne-
likult wälja langenud — ta ajas waenlasele tähtja plaani
luhta ja oli tema ratsawäele õpetuseks, et nad Wene seis-
kohetele õhsti nii ligi ei tükita.

Polkornit kiitis kasakaid, ja lisas, sõrmega ähwardades, juurde:

„Kõja tegite küll hästi, aga ilus ei ole, et ohvitseri kaotafite.“

Punahabe ja Pankratditi, kes sõnjas wanemad olid ja asjakäigust aru andsid, lasid pea norgu.

„Jumala tahtmine, kõrgeausus, poleks kuul trehwanud, elusje oleks jäänud...“ julges punahabe, ohates, wastata.

„Tean, tean, tubli kasak oli, oleks enese eest kätte maksnud,“ notutas polkornit nõusolles pead, ja lasi kasakad käelgiutusega minema, „aga kuule, ja punahabe, kuhu jäi kadumu hobune, tore loom oli teine, ma wõtaksin ta heameelega omale.“

Kõssi wajasid mõlemad kasakad, polguülema küsimist kuuldes. Tuli üles tunnistada, et kõigile polgus tuntud hobune kadunud on.

„Kaotafime ära, kõrgeausus, austrialased wõtsid ta omale,“ wastas Pankratditi jostistades.

Kas nüüd polguülema tema alandlikust näost hale meel oli, wdi mõistis ta ise, et kasakad siin süüdi polnud, kuid sõimama ta ei hafanud, ldi ainult käega ja ütles:

„Noh, minge peale, kui lugu nõnda on.“

Kasakate enesearmastus oli haawatud. Kuigi ülem nendega ei tõrelenud, kuid hinnu tuli neil Mashat tagasi wõita, maksu mis maksab.

„Ei taha ma enam mina olla, kui Mashat austrialaste käest tagasi ei wõida,“ hooples punahabe, „otse tulekse roniin tema järele, kui aga näen.“

„No, noh, wader, ära kelgi, kust ja ta nüüd enam kätte saab, mine tea kuhu ta juba saatsid, ega need austrialased nii lollid pole, hobust oskawad nad hinnata küll.“

Kahel päewal peale seda ei käinud sõnja waenlase wastas, aga siis tuli korraga käst terve polguga waenlase seisukohtadest mööda minna ja külje pealt kallale tungida.

Kui punahabe maha lastud sõnniku oma ette sadulasse oli tõmbanud, tahtis Mashat, ennast ilma ratsanituta tundes, teiste kasaka hooste järele tormata, kuid ratsutid olid kahjuks mingi asja taga maas kinni hafanud.

Asjata püüdis ta loom ennast ootamata takistusest wabastada, kuid ratsutid olid tugewad. Küll wankus hobuse uhke pea, küll lähises ta ja filmad walgufid werd täis, midagi ei juutnud ta parata, asjata oli püsti kargamine.

Kasaka hobuse rabelemist oli tohe märganud. Üks Austria abjutantidest juhtus silutawat hobust filmama ja ratsa-waelase wilunud film tundis temas tohe huurepäralise looma ära; ta ratsutas tema juurde, wõttis ratsuülest kinni ja raius nad mödaga takistusest lahti.

Kõigest wäest püüdis Mashat ennast waenlase küüpsist lahti rabeleda, kuid ratsawaelane pidas teda osawalt kinni ja kargas, teda oma lähemale juhtides, kasaka sadulasse. Oma hobuse aga andis soldatile hoida.

Uut ratsanikku oma turjal tundes kihutas Mashat oma stepi suguwendadele järele, austrialane lastis teda mõnda aega jooksata, tõmbas siis ratsutid wilunud käega pinguli ja wõõras ringi.

Uru sai taht loom, et teda mitte peremehe lahke käsi ei juhi, waid wõõras — ei olnud ta harjunud seesuguse ümbertäimiseega, ajas enese püüsti, wõõrast ratsaniku maha paisata püüdes, kuid et saanud jagu. Hea ratsanik oli abjutant, nagu selgus. Kannukseid andis temale, piitsaga ldi ja tundis oma tahtmist täitma.

Ulla andis ennast stepi traawel, tagasi ratsutas, ainult tõrwad ajas kikki, oma metsiku iseloomu hoidis warjul.

„Kui hea hobuse ma omale jaagiks sain,“ hooples abjutant oma feltlimeeste ees, kui polgu seisukohale tagasi oli jõudnud. „Päris eht stepi loom, lendab teine nagu lind, kas näete, waadate.“

Hooste seljast astunud ratsawäe ohwitserid silmitsesid metsikult ringi wahtivat hooft, imestajid tema nooljaid jalgu ja korramõdulist kehaehitust.

Ünnelik abjutant aga tselitas osawaste oma uut stepi hooft teiste ees.

Kahe järgmise päewa jooksul tuli ainult wäikseid kottu-põrkamisi eelwahtide juures ette.

„Leitnant Horjel,“ pöõdras diwisioni ülem, kindral, armulikult abjutandi poole, „mulle teatati, et teie imetubli hobuse olete saanud.“

„Nõnda jah, kõrgeausus,“ wastas austrialane alandlikult.

„Ma kuulsin, et ta kiire nagu nool olewat; ülepea on kasakate hobused hästi wastupidamad, nad wõiwad hulga maad ära jooksata...“

Abjutant kuulas hea meelega.

„Ksi seisab selles, et mul tähtsad dokumendid endi kaunis tangel siit ajuwasse korpusesse saata on. Kas tunnete teed? Ma näitan teile tohe.“

Ja seina peal rippuwa kaardi juurde astudes juhatas kindral tee ohwitserile karwapealt kätte. See oli kaunis loogeline ja läks ühes kohas üsna Wene seisukohtade ligidalt mööda.

„Siin kohas peate iseäranis ettevaatlik olema ja tähepanemist aratamata mööda hiihima,“ juhatas kindral, „need dokumendid on väga tähtsad, homme õhtul tahame wene-lastele peale tungida, ja need uued seisukohad on seal ülewal.“

„Saab täidetud, kõrgeausus,“ wastas abjutant, kannukseid sõrnal kottu lüües.

„Teie peate widewiku ajal teele asuma, pimeduse kätte all ei ole teil ülesande täidejaatmine nii lardetaw.“

Horjel oli seesuguse ülesande üle, mis temale wõimalust andis oma julgust ja osawust üles näidata, hästi rõõmus ja hakkas ennast tohe ette walmistama.

Kasaka sadul meelbis austrialasele, ta oli nende omadest palju mõnutam, — iseäranis otstarbekohased olid sadulatastid, sinna wõis palju kõiksugu asju panna.

Suur dokumentide pak oli ohwitseril mundri taskus tülitas, ja ijeäralise hea meelega mahutas ta selle sadulatastusse.

Ingliše sõjaminister
feldmaršhal krahw Kitshner.

Inglise sõjalaewastiku ülemjuht ja Põhja-mere
sõjalaewastiku ülem
Dshon Dsheliko.

Ohtu jõudis kätte, pime, eht lõunamaa õõ, lämmatav — ja leitnant Horšel ratsutas oma uue hobuse selgas juhatatud teele, ühtes lootuses, et ülesande hülkawalt täidab.

Kaugele oli ta juba oma polgu seisukohast ära sõitnud. Tee wäs tuttawatest kohtadest läbi, alles hiljuti olid siin wõitlused, mille järele Austria wäed kaugemale Galitsiasse taganesid.

Horšel oli ojaw ratsiawäelane ja tubli ohwitser. Tera- jelt pani ta kõrw iga kabinat tähele, kui metsa-teerada mööda sõitis, hoolikalt waatas ta teearsetesse kraawidesse, ja iseäranis ettevaatlik oli ta käänakutel ning lagebatele kohtadele wälja sõites. Oma mödga oli ta rüüdega ümber mähkinud, et see oma sõlinaga teda ära ei annaks, ikka kaugemale ja kaugemale jõudis ta.

Näe, siin on ka see org, kus kahe päewa eest kokku- pörlamine kajakatega oli. Weel wedelewad siin kaks furnud hooft, sõlbatite furnutehad on juba ära korjatud, ühe pöösa ääres läigib kajakat nurdunud pilt. Adjutantid käis nõl- satus kehast läbi. Selgeste kerkis tema filmade ette see äge wõitlus, milles mitte wähe tema seltsimehi ei langenud. Kolm ohwitseri said surma, kaks kajakate mõddadest raskete haawatud. Soldatid raiuti üle paarikümne maha, ja ka haawatuid ei olnud wähe.

Hobune hirnatas. Ta haistis tuttawat kohta. Pingu- male tõmbas Horšel ratsutid ja hoidis teda oma soowi järele pisut paremale poole, sest hobune tahtis nähtawaste wana Wene teed mööda edasi minna.

Weel pimedamaks muutus ilm. Mitte midagi polnud ööpimeduses näha. Tuli umbes edasi sõita.

Minutiks peatas Horšel hobuse, järelmõteldes, kus dige tee peats olema. Ta teadis, et siin naabrujes wenelaste seisukoht maewalt wersta kaugusel on ja sellepärast waja kahteldeselt ettevaatlik olla.

Selleks pööras adjutant weel pisut paremale poole, selgeste teades, et sel kombel wenelaste seisukohast weel kaugemale nihkub. Kuid mida kaugemale ta jõudis, seda selgemalt jõudis ta otjusele, et tee hobuse kapijade alt kaob. Müüd ratsutas ta rohtu mööda.

Wega ei olnud kaodata, lõpueesmärgini oli weel kaugel, ja austrialane lihas traawi juurde.

Kajakat hobune aina lendas. Ratsanik oli temaga rahul. Ta mõistis, et tark loom ennast wiimaks oma uue peremehe tahtmise alla on andnud ja sõnatuuleksitult seda täidab.

Kaua wälitas traaw. Kustist kostis otja praksumine. Teine hobune sõi rauaga wastu rauda.

Horšel ajas enese sirgu. Sõda hüppas tal röömu pärast.

„Dngi meie omad, päralt jõudsin,“ käis tal mõtetest läbi ja, ratsutisi lõdwemale lastes, andis ta hobusele rohkem hoogu.

Ikka ligemale ja ligemale jõudis ta seni weel näge- mata wäeosale, koitma hakkas. Tähed kustusid.

Juba oli ta üsna ligidal. Mitme hobuse hirnumine kostis wäljemine, kuuldufid hääled. Kuid nendest oli wõ- mata aru saada, tuul kandis nad teise külge.

Hobune lihas ikka rohkem ja rohkem traawi, kauasest ratsutamisest wäsinud adjutant maitseb juba ette kui mõnus hästi wälja magada, omaksete seas puhata. Meelde tuli sel minutil kogu tema kätte ujaldatud dokumentide tähtsus, ühte naeratus mängis ta huultel.

Ta mõistis, et ülesande hea tõrdamineku eest pea- asjalikult oma uuele hobusele tänu wõlgneb, teine hobune poleks niisugust pikka teed wastu pidanud ja, mine tea, mis kõik juhtuda oleks wõinud.

Horšel teadis juba, et teda auhörgendus ootab. Kindral ei ole sellega kibsi. Ja ikka röömsamad lootused paisutatud ohwitseri rinda.

„Seisa! kust, kuhu?“ kostis kärsiw hääle Wene keeles. Dotamatuselt pidi Horšel peaaegu maha kukkuma. Üks jalg kargas üegi sadularihmast wälja, kui ta wanludes rat- suti pingumale tõmbas.

Mis oli juhtunud? Kus ta on, mispärast tema käest mitte Ungria wõi Sakja keeli ei küsitud?

Silmapiilguks läks unistaja austrialase peas kõik sega- mine. Ta ei juutnud kuidagi ette kujutada, et wenelaste juurde on sattunud.

Kuulbus püüsiluku nakatus, kuid pauku ei järgnenud. Weel minut, ja Austria ohwitser oli Wene habemikudest kajakatest sisse piiratud.

Järgmisel filmapiilgul tõsteti ta sadulast, nagu laps, ära wõeti tal mödd ja rewolwer, tõwad käed pidasid teda kinni.

„Di, see ju meie Masha, see oled sina, kallis,“ kuulbus pimedusest Pantratõishi röömus hääle, „di, kui tark loom sa oled, omade juurde tulid tagasi, ja kingituse töid ka weel kaasa. Dota, ma muiutan sind.“

„Waat, kus hobune, päris nagu oma inimene, ei müü- nud ennast Austria odrade eest ära,“ tähendas keegi sõnja seast.

Kajakad kaisutasid hooft, otjekui poleks see hobune, waid inimene, aga punahabe ei püsinud enam paigal, waid jooksis polkowniku juurde.

„Kõrgeausus, Masha, seesamane...“

Polkownik, kes teise ohwitseriga kõneles, küsis imestades:

„Mis Masha, mis sul on Wasõli?“

„Jah, seesama hobune, kõrgeausus, kes meie sõnniku oma oli ja minema kõrd kaduma...“

„Koh, mis edasi, räägi selgemine,“ sõnwas polkownik kärsitult wähele.

„Tuli ise tagasi, ja tõi austrialase pealegi weel kaasa: just nii et sõhke, wemad, kingituseks minu poolt, ilma asjata jätõite mind hädasse, aga ma seda meeles ei pea, ise õskasin wälja pääseda,“ jutustas kajakuttu ja tema punane habe tudõhes röömu pärast.

Polkownik, teda kasaka jutt huvitama hakkas, tähtis hobuse ette tuua.

Kasakad tegid aga rohkem. Lõid hobusega ühes ka wangi austrialase.

Rohmetanuid oli see. Kõik tema roosilised plaanid olid lühtas. Temale antud tähtis ülesanne pidi kaduma. Sugugi mõnus tundmus ei olnud sel filmapiigul auahnel horjekil. Maa alla oleks ta wajunud.

Polkownik lastis filmad hooletult üle uhkes mundris abjutandi käia, muigas ja küsis Saksa keeli: „Kuhu te nii hilja õõsel ratsutasite, herre ohwitser?“

Midagi ei vastanud temale austrialane. Häbipuna walguis tal näosje.

Päite tõusis. Kasakad silitasid Mashat edasi, tõid tal heinu, hobune hirnatas rõõmsaste, et jälle omaksete seas oli.

„Sadulatastus oli midagi, kõrgeausus,“ teatas Pantratõtsh ja tõi polkownikule paki.

Särana lõid wana kasaka, filmad. Nägu läts elawats, kui adresši jai ära lugenud.

„Käskjalg kobe siia!“

Minut hiljem kihutas wiimane leitud dokumentidega läheduses oleva staabi poole.

Sellejama päewa õhtul aga aeti ratsawäe sõjawa kallaletungimisega terve Austria kawal plaan lühta, ja, täis hirmu, olid nad sunnitud põgenema, hulga wangisi, suurtükka ja moonawoorisi wenelaste kätte jättes.

G. Sewertjow.

Inglise 4. ristlejate eskadri
ülem kontr-admiral
S. Gredof.

Inglise 2. ristlejate eskadri
ülem wiitse-admiral
Georg Warrender.

Riri sõjawäljalt.

... Rõht, kus neid rida kirjutan, on ära laastatud ja tühi külla Austrias. Elanikka on siin küllas mõned harwad, ja ka need nimelt kehmemad, jõukamad on juba ammu ära põgenenud. Praegu oleme umbes 40 wersta piirist eemal ja liigume Krakowi poole, kuhu siit weel umbes 150 wersta olewat. Meie wäed pole weel fordagi taganenud, liigume igapäew suurtükki miirina all edasi ja oleme mitmed wäiksemad ja ilhe suurema linna ära wõtnud, aga enamaste kõik inimesed on ära läinud, ainult kehwemaid ja juuta on näha. Kuid ka need on kangeste arad ning kõik majad ja kauplused, kust meie läbi läheme, on ära lõhutud ja puhtaks riisitud austrialaste poolt, pealegi kahel korral. Seft need mehed rüüstawad rahulikkude elanikkude warandusi niistästi tulles kui minnes. Üle Austria piiri läksime juba kuu aja eest, ja sõjawäed läksid üks päew enne, meie moonakoor-matega liigume 5-10 wersta endi wägede taga. Kõige suurem lahing oli meie wägedel 4. septembril, mil üle ilhe suurema jõe läksime ja esimese linna ära wõtsime. 5. septembri hommikul, kui siit läbi läksime, olid kõik wäljad surinud inimesi ja hobuseid täis, austrialasi itka märksa rohkem kui meie oma. Ka haawatuid oli igalpool näha. Ülepea saab nüüdse aja hirmsate tapamafinataga wõrdlemisi wähe sõjamehi surma, haawatuid aga koguni rohkem. Sõda on praegu niisugune: Austria wägedel on suured kraawid ja augud kaawatud, kust meie omai lafeward, aga meie omad on enamaste lageda peal ja peljawad nad sealt mõne tunni jooksul wälja, muidugi enamaste suurtükkidega, seft meie suurtüki wägi on palju parem ja kiirem kui Austria oma. Seda tunnistawad ka kõik sõjawangid, kes räägiwad, et niipea kui meie suurtükid nende kaitsekraawid üles leiawad, siis seal sees enam olla ei wõi, seft et meie granatid kõik maa ja ka palgid segamine lõhuwad. Meie suurtüki tule all jooksawad nad siis kõik wälja, ja, kes ära ei saa jooksta, see annab ennast wangi. Meie „hurraa“ on juba austrialastele niisuguse hirmu nahka ajanud, et nad endid koguni kergeste wangi annawad, näituseks: 8 kasakat pidanud endid kaduniks, seft waenlasi olnud üle 200 jalamehe, aga kasakad wõtnud julgust, ajanud „hurraa“ kifaga metsa serwast wälja ja austrialased — sõjariistad kääst maha! Ülepea leidub siin tihti wägimehi Swanisi, üks „poolhullu“ oli 18 waenlast maha lõõnud. — Wahest, kui ligidal oleme, on päris tore

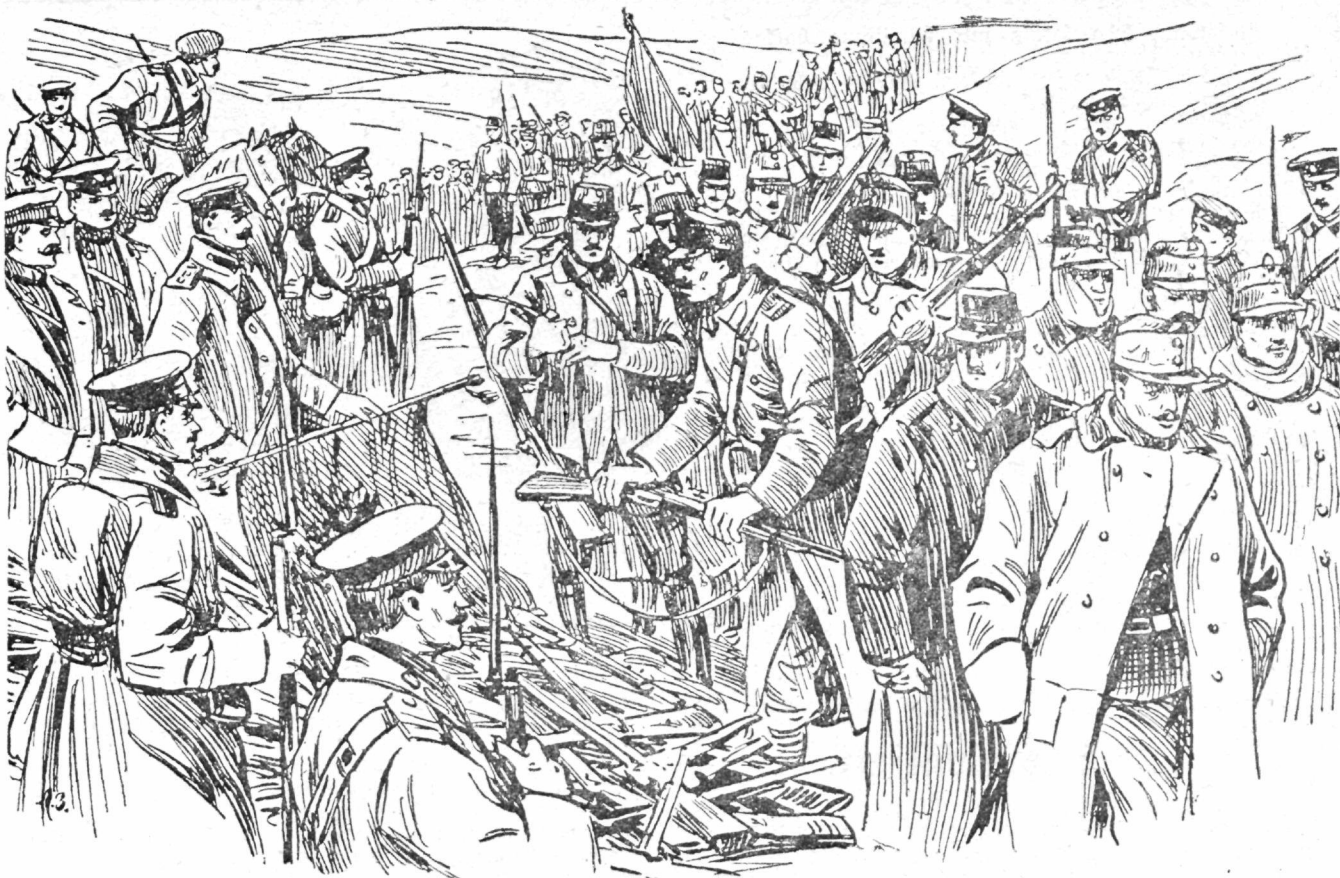
kuulata: piiside ja kuulipildujate peenike ragin, wälja-suurtükid lafeward ilma wahetpidamata, ja suured piiramise-suurtükid mängiwad kangelst passi. Piiramise suurtükid on 6 tolli jämedad ja lafeward 11½ wersta, neid weetakse 14 hobusega. Kui kuul sihutekest miirakast kõwa maa peale kukub, lõhub mitme jala sügawuse ja laiuse augu. — Siamaani ei ole wäga wiga olnud, niidid aga ahwardab lugu halwemats minna: fajak wihma, kõik teed mudafed ja õõfeti külm. — Mõne päewa eest juhtus mul naljakas lugu, pidid mu wägise wangi wiima. Jäin ilhe teise Cesti soldatiga moonawoorist haiguse pärast maha ja läksime ilhte kuuri magama. Kuuri omaniku naine tõi meile sooja piima ja kartuleid. Õhtul kell 10 ajal leksime kahelkese pimedas kuuris ja ajasime Cesti keeli juttu. Kolm meie Wene soldatit olid aga ka teistest maha jäänud, juhtusid sellejama kuuri juurde ja kuulsid seina tagant meie wõdrateelset kõnelemist. Meestel muidugi kobe selge, et salakuulajad oleme. Pugesid teised nii salaja meie juurde et ei märganudki — olime parajaste magama jäämas — ja nabisid korraga kinni. Suure waewaga saime selgeks teha, et kõik ilhe ifama pojad ja ilhise waenlase wastu wäljas oleme. — Terwita kõik minu poolt ja tuleta ka mind meelde, teie kirjajad olen kõik kätte saanud, suur aitäh . . .

P. S.

Praegu on äge suurtüki lafmine. Ühtegi päewa ei lähe ilma lahingut lõõmata mõõda, waenlane taganeb ja meie wäed ajawad praegu raudtee liini mõõda neid taga, Krakowi poole. Wangisi toodakse iga päew, aga meie omad endid wangi ei anna.

Mis sellest?

Nad laulawad soodest ja laugastest —
laf' laulda, ei meie küsi seft;
meil teada on, kurtmine kasu ei too,
me harime põllu ja harime soo.
Me teame, sündinud oleme seft,
et sood kõik muutufsid põldudeks,
ja sellepärast me ülem hüüd
on: hoolega tulge kõik tööle nüüd!
Kui ongi weel wiletjad meie lood
ja palju nii palju meil on weel sood,
mis sellest? Kord põlise põlluna
me lapjelapfi peab toitma ta! A. Põld.

Wangis austrialased annawad sõjariistad meie wägede kätte.

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(Järg).

Felice Camboni ei suuda oma wiinamäe eest enam kōiki troonumaksusi ära tasuda, sellepärast ähwardab teda kohast wäljajõstmine. Ta läheb Neapolise prefekt Liberio Romano käest maksuaja pikendust nõudma ja saab madratsi tegija Gennaro juures selle tütre Asuntaga kokku, kes juba lapsepõlwest saadik tema pruut on. Asunta peale on aga ka hertsog di San Baltosa pi.ku hei nud ja teeb nüüd muuskurile don Taddeole ülesandeks Felicet, kui oma wõistlejat, kōrwale tsimetada. Prefekt Liberio tahab kuningale tea anda, et Neapolis rahwas riigiwaltisuse tegewusega rahul ei ole ja mäsü karta on, kuid kuningas sõidab jahi peale ja ei wiitfi Liberiot jutule wõtta. Ka Felice ei saa Liberioaga kokku ja don Taddele äsfitab teda Liberiot ära tapma, sest see olewat kōidais wiletsustes süüdi. Ohtul pimedas trehwab Felice Asuntat hertsogi di San Baltosaga auntsjal; hertsog lippab eest ära. Asunta teletab, et ta wiisakuse pärast hertsogiga, kes temale uue siidicätiku lubanud osta, kõnelenud. Widu-ohtul Liberio juures püüab Baltosa selle tütre armastust wõita ja annab mõista, et walitsusel Beatrice peigmehe mäs-plaand teada olewat.

„Hoiatust?“ päris neiu. Ta püüdis kõigest wäest enmast rahulikuna näidata, ei suutnud siiski aga seda takistada, et ta hääl pisut wärises.

„On teada, mis asju ta Genuas ajab. Ta peab ettewaatlik olema,“ sõstas Ugo; „püüame me ta finni, siis on ta kadunud.“

„Ma — ma ei mõista teid,“ häälitses neiu, nagu peast segane.

„Ei mõista? Tõeste mitte? Ma kõnelen kui sõber, Beatrice. Tema hoidku enmast. Tema ei pea sihufeste õnnelikkude asjatatest ettewõtetest, nagu Garibaldi, Mazzini, Bizio, Crispi seda on, osa wõtma. Kuulete? Hoiatage teda. Meie teame kōik ja teeme kõigele ühe käeliigutusega otfa peale. Häda temale, kui me ta finni tabame. Rohkem ei wõi ma öelda. Head ööd, signorinna!“

„Herra hertsog —“ ütles neiu segaselt ja fer-geste kumardades.

Ta arwas wist, et hertsog nõnda ära ei lähe ja weel ühe lähinemise katse teeb. Nüüd oleks ta ehk lahkem olnud, sest ta aimas, et hertsog kardetawam wõib olla, kui ta seda esmalt arwata teadnud. Aga hertsog läks minema, ilma et fordagi enam ta poole oleks pööranud.

Lõunasöögi ootel.

Meie tagawara- ja maataitewäest teenistusesse kutsutud sõjamehed wõiwad rahuliku iidamega isamaa eest wõidelda. Nende naiste, laste, wanemate eest — kõige eest hoolitsetakse. Abiks astusid Tallinnas kõige pealt linnawalitsus, börsi komitee, heategewad seltsid, erainimesed ja ka riigivalitsuse abiraha on tulemas. Linnawalitsuse poolt aidatakse waesematel võimalust mööda üüri tasuda ja puud muretsema, ajendatakse lapsed warjupaitadesse ja annetatakse pesu, riideid, antakse maksuta lõunasööki ja püütakse mahajäänud perekondade saatust ka muul wiisil kergendada. Maksuta lõunasöögi jagamise kohti on linnawalitsuse poolt seni kolm awatud: Suurel Tartu maanteel, Liivalaia ja Kopli uulitsal. Meie Mats käis neil päewil wiimast vaatamas. Warad, puhad ruumid, suur köök nelja supikatlaga, köögis istuwad tagawarawäeliste naised, kooriwad kartuleid, puhastawad kapsaid, teewad igatahes hoolikumalt kui ehk palgatud teenijad, teewad ju, et omale teewad. Korda pidamas ja talitamas on lõunasöögi wäljajagamise ruumis kinnemfond naisterahwaid-hoolekandjaid, muidugi maksuta, ihise perenaise juhatusel. Sealsamas on ka neiu, kes kirjaoslawatatele aitab sõjawäesse kirjuti kirjutada ja pakki saata. Lõuna kell 12 hakkawad tagawarawäeliste omaksed söögi jagamise

Maksuta lõunasöök tagawara- ja maataitewäest sõjawäljale kutsutud sõjameeste perekondadele Tallinnas.

Lõunasöögi wäljajagamisel.

ruumidesse kogunema, tulewad emad, isad, naised, lapsed. Igaühel on juba waremalt linnaametist sedelid wõetud, nende sedelite wastu jagatakse leiba, liha, suppi wälja. Iga tagawarawäelise naise ja töowõimetu perekonna liikme peale antakse $\frac{3}{4}$ toopi suppi, umbes 10 loodi feedetud liha ja $\frac{3}{4}$ naela leiba. Iga saja inimese peale pandakse katlasse: ernesupi jaoks — 50 naela loomaliha, 5 naela seapead, 25 naela erineid, 10 naela kruupisi, 3 naela soola; wärste kap a supi jaoks: 50 naela weiseliha, 50 naela kapsaid, 1 khetwerit kartuleid, 5 naela kruupisi, 3 naela soola ja supijuuri 20 kop. eest. Kofale ja hoolekandjatele naisterahwastele peab au andma — suppi on maitsew ja kord eestujulik.

Pisut kohmetult jäi Beatrice paigale ja wajus mõtetesse. Oli see sõjawalus wõi awalik waen? Esimesel juhtumisel ei oleks ju midagi weel kaodatud, wiimasel juhtumisel aga wõis seisuford väga hädasohtlikuks minna. Nähtawaste teadis hertsog rohkem kui soowitaw oli, ehk koguni weel rohkem kui ta ütles. Oma isa tütre teadis ta küll, et juured etlewõtted teoksil olid, etlewõtted, mis kõigile ofawõtjatele hirmsa õnnetusega lõppeda wõisid, kui walitsus nendest enneaegu teada sai.

Rudas wõis see ülepea tulla, et hertsog pilku sai heita asjaloosse, mida ta, Beatrice, terve naisterahwaliku kawaluslega ja hästi peenelt, nagu salaarmasust kunagi, terve maailma eest warjul oli hoidnud? Muidugi, kaptan Massilli oli tema südame ärawalitu — juba aastate kaupa. Kõiksugu wastolud polnud

lastnud seni nende soowisi täide minna. Massilli, noor tulipea Calabria paremast perekonnast, oli otsuseks teinud oma wõdra walitsuse all ägawat isamaad päästa. Kuna Beatrice temaga isa selja taga elawas kirjawahetuses seisid, siis teadis ta, et Massilli Genuas juba isamaa wabastajate falka oli astunud.

Seda kõit pidas ta sügawaks saladuseks ja nüüd korruga pidi ta hertsogi käest kuulma, et walitsusel mäsajate plaan väga hästi teada oli. Minult kõigesuurema jõupingutusega oli ta oma wälimist rahu sealjuures alal hoida suutnud. Nüüd näitas see jõud temal raugewat, ja hirmust tardunud pilguga oma ette wahtides langes ta sohwa peale seljakile.

Mis tuli nüüd ette wõtta? Pidi ta Massillit

Uulits Antwerpenis, kus Zeppelini pealt heidetud pomm plahwatas ja 7 inimest surmas.

Zeppelini pealt heidetud pommi all kannatanud maja Antwerpenis.

hoiatama? Aga nagu neiu teda tundis, ei oleks see midagi aitanud. Just ettevõtte hädasohtlikkus kihutas teda veel enam taga. Aga kui Beatrice ise omale neid hädasohtusi ette kujutas, milles Massilli ja ühes temaga tuhanded mehed wiibisid, siis kiskus ennast ta süda kramplikult kokku. Kui ta selle peale mõtles, et Massillit ehk „mäsfajana“ Neapolisse toodakse ja tema kui „rööwli“ peale kohut mõistetakse, siis tahtis hirmu ja metsiku walu karjatus ta rinnust tungida.

„Mis on?“ kuulis ta korraka isa kõlawat häält oma kõrwal.

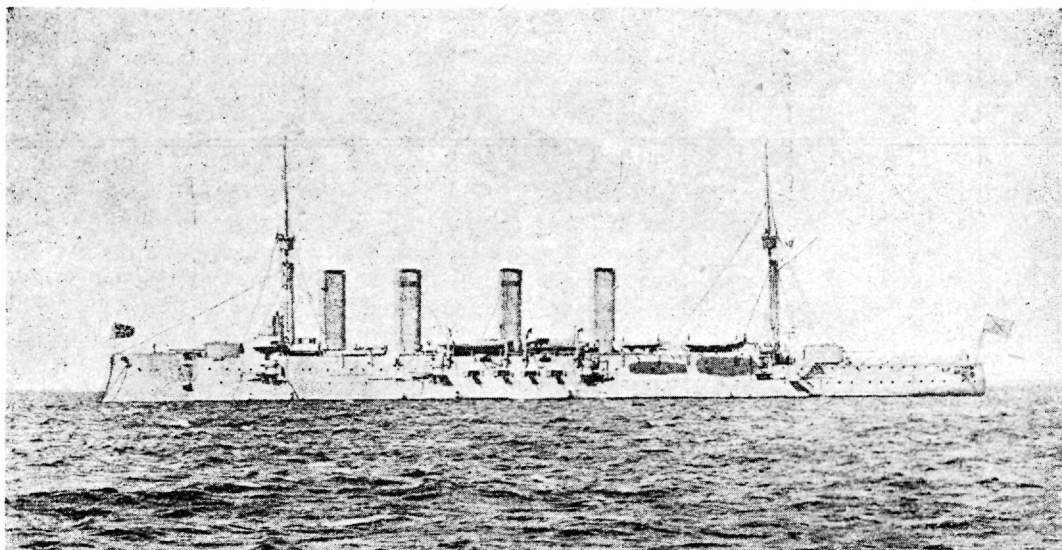
Ehmatades ajas ta enese sirgu.

„Ei midagi,“ wastas ta kõrwale põiklewalt. Massilli oli ainuke asi, mille üle tema ja isa mõtted kokkukõlas ei seisnud. Uhtelt warjas ta sellepärast mure ja häda iseoma püues, kindlaste otsustades kõike üffinda kanda, mis saatus temale peale paneb.

„Kes su juurest praegu lahkus?“ uuris president edasi, kes väga hästi nägi, et tütar midagi tema ees salajas tahtis hoida.

„Sertfog di San Baltosa.“

(Jäagnob.)

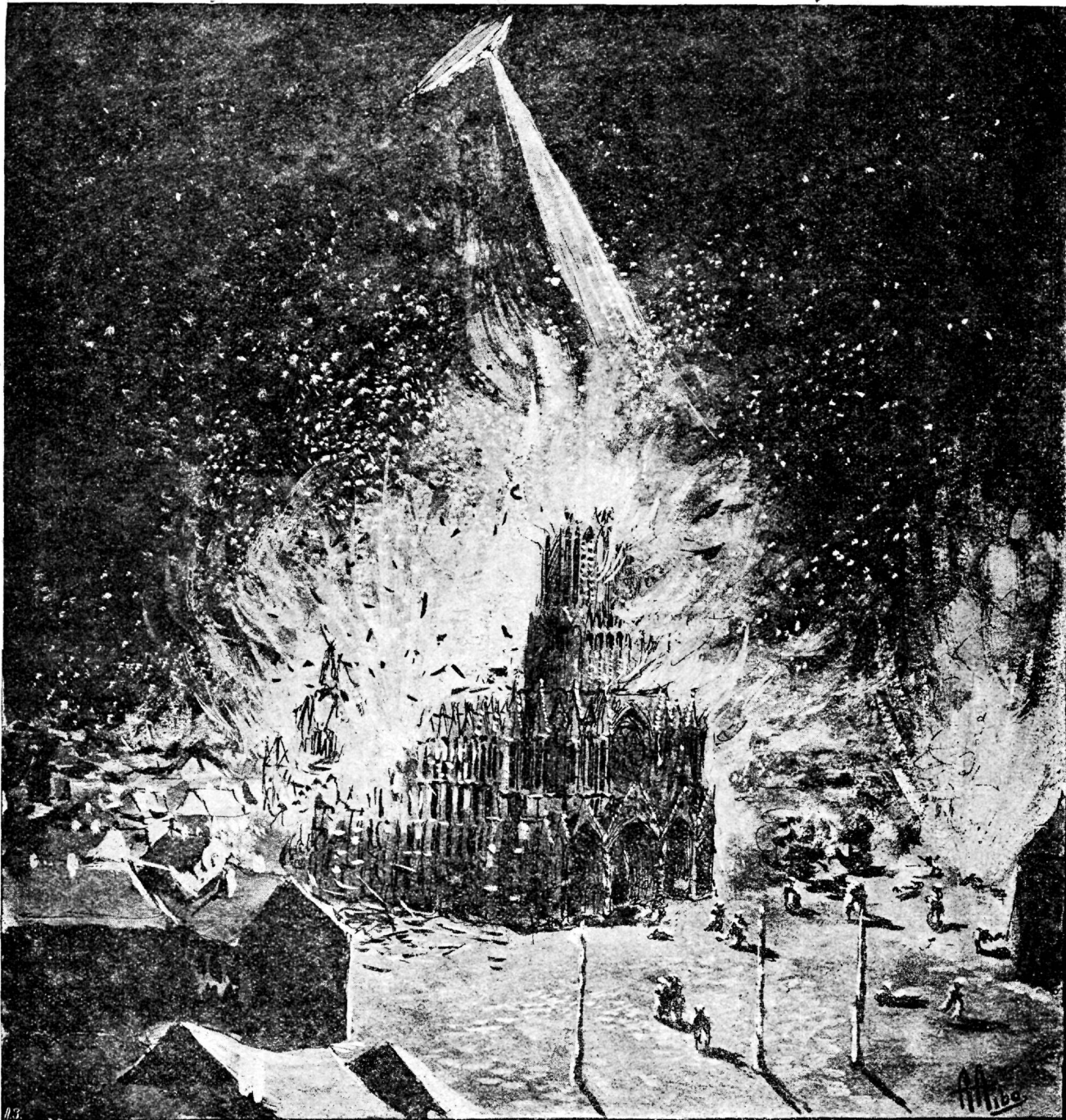

Ristleja „Pallada“,

millega Saksa weevalume laew 27. septembril Balti meres torpedoga põhja lafi.

©. Iwanowi üleswõtte.

Saksa Zeppelin Reimši peafiriku peale pommi põlvum.

Lõhu, tapa, purusta,
 rõõvi lagedaks kõik maa!
 Kivik — tühi puru see,
 maani tema puruks tee!
 Ja kus lehvib Punane-rist,
 sinna pommid wiska wist!
 Sobi mäsku, nuusi, luura,
 see on Saksumaa kultura!

Lapsed orgi otša a'a,
 naised, neid wägista,
 pekka neid kuis jaksad weel.
 Jul ju peas on mehemeel,
 kuni aru saawad nad,
 kes — kulturakandijad!
 Lõhu, rõhu, rooska, luura,
 See on Saksumaa kultura!

Deutschland, Deutschland über Alles,
 Zeppelinid meil weel alles,
 iga wainne maa ja muru
 nende taga olgu puru!
 Uga kui näed wenelasi,
 siis küll weidi räbal asi,
 kuid neid luura, kuid neid luura,
 see on Saksumaa kultura!

(Willemi päwaraamatust.)

Mats Sfe.

Cesti sõjamees, wabatahtlik

August Tenissov

Austrias pahemast jalast haawatud, wahuuse eest laski lorda Georgi armärgi saamiseks ette pandud, praegu paranemisel.

Wee rõhumine.

(Inglise meremeestele pühendatud).

I. peatükk.

Ülesanne.

„Soowige õnne, herrad,“ ütles Atkins, klubi raamatukogu ruumi astudes, kus kolm merewäe ohwitseri, mõniasaste tugitoolides istudes wõimaseid sõjatelegrammi lugesid.

„Millal?“ küsis leitnant Bimm, filmi telegrammi pealt täites.

„Homme, kell 8 hommikul.“

Bimmi sõrwal istuw Stearford päris oma lorda:

„Medusaga?“

„Ei, Dfeliaga.“

Minust Bearry waitis ja naeratas mõrudalt oma karmidesse, lihtsaks kärbitud wurrudesse. Atkinsi sõbus meele oli paistis temale weidrana, sest wäga wõimalik, et Atkins juba kümne, wiieteist tunni pärast teises ilmas on, kus ei ole ei nuttu ega ohitamisi, weel wähem rõõmu selle üle, et tal ülesandeks on tehtud weelaluise laewaga waenlase laewastiku kallale tippuda.

„Miks nägu nii tufane?“ pööras Atkins tema poole, „teatan ette, et kui oma ülesande õnnelikult täitnud olen ja tagasi tulen — kümne pudesit wahuwiina siis teie poolt tuleb.“

„Sada, kui ma oma lorda wigastamata jään.“

„Bearry lasjeb teie eest hingepalwet pidada ja ühtlasi ka — oma eest,“ tähendas Bimm naerdes.

Ja Stearford liias juurde:

„Bearry waatab iga asja peale ju warjuskiljest. Ta unustab, et meremees alati head peab lootma, olgu tal misuqujed tahes hädaohud oodata.“

„Ma ei ole jugugi arg,“ sõhwas Bearry, „kuid ma ei näe selles midagi isearanis rõõmustawat, kui sakslased selle ristleja mere põhja lasjewad, mille peal ma olen.“

„Miks minuõse puutub,“ ütles Atkins, „siis olen ma kindel, et mind waenlase kuul ei taba,“ ja ta näitas platinasti sõrnuist oma sõrmes, mille peal wälja sõigatud oli: „Forget me not.“

„Mõistan,“ naeratas Bearry, „kustil on drn neiu hing, kes teie eest jumalat palub.“

„Plus ja drn,“ kinnitas Atkins, ja filmapilguks ilmus tema waimufilma ette Mabeli kuj.

II. peatükk.

Mere sügawuses.

„Kõik on heas korras, sire,“ teatas mehaniker, kui Atkins mõõda malmist treppi alla weelaluise laewa ruumi astus: „elektrimootor töötab korralikult, pumbad on tublid; reservuarid õhku täis.“

Atkins waatas kella: kolmweerand kaheksa.

Ta ronis weel lord ülesse ja heitis wiimale pilgu Southamptoni peale, piirut pahemalpool seiswate weelaluiste laewade rea peale, millest mitmed temaga ühes wälja pidid sõitma. Õim oli hall: peenike wihm kriimustas weepinda lahes.

Samal, majade katuste kohal hõljus muist, paks wabrifurkornate juuks. Urasõidu aeg jõudis kätte. Atkins läks alla, kaskis luugid kinni panna ja sügawusenäitaja kaheksümne meetri peale seada.

Anumatesse woolawa wee mühin ühines mootori undamihaga, ja, terwest kehast wäriwedes, wajus „Dfelia“ pikkamifi wee alla.

Megajalt heitis Atkins pilgu gyroskopi peale, kuid wiimane ei näitanud kõigewähemasti kõrwalekalbumist sõidu algusel wdetud põhja-ida kursorist. Kiireste lähines „Dfelia“ nendele wetele, kus Saksa sõjalaewastik Inglise merestaabi teadete järele ristlema pidi.

Õduna ajal seati sügawusenäitaja kolme meetri peale, tööle hakkasid automatilised pumbad, üleliigset weepallast wälja pumbates, ja, sõidutiirust wähendades, kerkis „Dfelia“ joowitud kõrgusele.

Atkins pidas nüüd periskopi ekranile ilmunud walguisetappi filmas. Minutit wiis läks mööda, ja walguisetaapp suurenes aegamisi ja kujunes wiimaks suure kolme korstnaga ristleja tihukeks peeglipildiks.

„Täis-aur edasi! Miini apparadi juurde!“ käsutas Atkins.

Kange hüliga kihutas „Dfelia“ ristleja poole!

Warsti oli wahke tema ja waenlase laewa wahel saja sülla peale lühinenud, ja Atkins kaskis masina seisma panna ja andis miini apparadi juures seiswatele madrustele märku.

Filmapiigu hiljem ujus Wigtheadi miin, wett libedaste läbi sõigates, nooletiirusel waenlase ristleja poole.

Filmapiiguks tekkinud waituse katkestas hirmus plahwatuise raskatus, mis kuulutas, et miin eesmärgile on jõudnud. Weelaluises laewas algas meeste libe tegevus: mootor hakkas töötama, madrusted süü-süna jooksuma, ja kiirelt lendas „Dfelia“ tagurpidi, et umbes wersta maad eemale jõudes weepinnale tõusta ja oma filmaga näha, misjugu tagajärg miini lastmisel olud.

Kiiriga käes ronis Atkins tüüritorni ja nägi kudas suur merehüiglane küljeli oli langenud ja nüüd pikkamifi põhja wajus, kuna lask teist ristlejat temale appi tõttasid. „Dfelia“ märgates hakkas üks nendest oma juurtükidest tema peale tuld andma ja käänas täie auruga tema poole.

Filmapiik pandi luugid kinni ja „Dfelia“ wajus, weepallasti raskuse abil, meeste wee alla.

Kuid ta ei jäänud kaheksümne meetri sügawuses peatama nagu sügawusenäitaja seatud oli, ja wajus mingijugufel põhjujel itta sügawamale ja sügawamale. Sellest nähtusest wahutuselt tehtult tormas Atkins sügawusenäitaja juurde: see näitas poolteist sada jalga!

Atkinsi peast sõitas hirmus mõde läbi, et nad määratu weerdhumiise piirkonnale lähinewad; ühtlasi tuli tema juurde jookstes kahwatu, ehmatuwest wilu ristub näoga madrus ja teatas:

„Sire, peapump on nähtawaste rifies: wesi tungib weefindlatesie ruumidesie!“

„Tagawara pumbad käima panna!“ käjutas Atkins. Kuid oli juba hilja: sügawusemõdija näitas... kolmfada jalga. Ihes sellega märkas Atkins tudas „Djelia“ teraskere juure weefogu hirmja rdhumiie all tottu haffas wajuma.

Wimane lootus pääsemise peale kustus. „Djelia“ oli juba nii sügawal, kus weerdhumine nii suur on, et ta laewa laiaks pigistab.

Ja kui see mõte nagu elektri säde weealuise laewa mees-
test läbi oli käinud, togunesid nad Atkinsi ümber, lahwatud, kuid rahulikud, tema käest wiimast sõna ja nduannet oodates.

„Wahwad jeltšimehed!“ ütles Atkins tumeda häälega, „meie oleme oma kohust isamaa wastu raitnud; jääb ainult weel üle oma kohust iseneese wastu täita... Ilmasti ei ole Inglise meremehed surma kartnud, ja praegusel minutil tunneme sebasama. Mul on revolver tuue padruniga, — iga mehe jaoks kuul,“ ja Atkins andis selle tema ees seiswa mehanikeri kätte.

Waituses, mida ainult laewa teraskere nagisemine weerdhumiie all segas, tohtsid järgemisi wiis pautu.

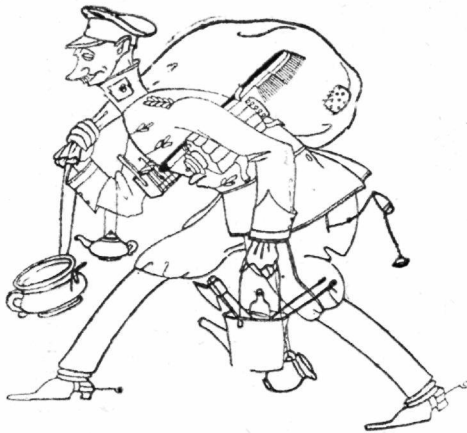
Atkins kumardas ja tõstis wiimase käest maha lange-
nud revolveri kuuenda kuuliga ise oma jaoks. Enne kui tuke maha tõmbas, waatas ta ringi. Weerdhumiie tagajärjel olid laewakerešie praod tekkinud ja sealt purskas wett sisse: „Djelia“ tere litjuti itka enam ja enam lõssi, kuna motor, kes tõstis oludega rehtendada ei tahtnud, itka weel edasi töötas.

Küüd, kui tunnistajaid ei olnud, tundis Atkins togu oma seisukorra kohutawust ja kustutamata janu elu ja armastuise järele.

„Mabel,“ ägas ta sumedalt, „kui ja teaffid...“ ja najatas seina wastu.

Kõstis kuues paut...

Wene keelest Reflector.

Sõja kassu.

Sakslased riisuwad sõit ära-
wõetud linnad paljaks ja saa-
dawad rõõmitud asjad Saksa-
maale. Riisumiseft wõitab ka
sõjalisugu Saksa kroonprints oja.
Ühest Wene linnast on ta sõit
tunstitööd Berliini saanud.
Wjalebest.

Saksa kroonprints (wenelaste eest ille piiri tagasi jookstes :)
„Kui ma muud kassu seft kahepäewaseft Wenemaal olemiseft
ei saanud, siis mõõbelt sain ma itkagi niipalju, et laste-
lastele ka weel jattub.“

Wõiduhõiskaw Berlin.

Mis Berlinist tulnud wenelane mulle
jutustas.

Kell itksteist hommiku. Sumpas ilm. Majad hallid,
taewas hall Kõstas suur mürin — jooksen uulitsale.

Wälimumiseft nad aru ei saa, et wenelane olen, — ja
kartmatait tungin ma rahwahulga jetta.

„Mis seal lahti on?“

„Kudas? Mis lahti on?“ wastab ärritatud hää. —
„wõidumärkisi weetakse.. Wangid, suurtilkid“...

Muuftil, hüüüded, wõiduhõiskamised ja lipud, lipud ilma
lõputa...

„Kus siis wangid on?“

„Alga waata... Kas siis ei näe?“

Uulitsat möõda liigub terve sõjawägi. Soldatid, sol-
datid... Lipud, kiitwrid, piisstitud — ja ees kolm muu-
ftkalooori.

„Olge heats, ittelge, mispäraft nad sühufesed imelikud
on, need wangid — Saksa mundris, Saksa lippudega“...

„Noh, kas te siis aru ei saa?... Need on wahid.
Wangid on kestel!“

Dotan, millal wahiwäed möõda jõuawad. Viats palju
on juba neid wahiwäelasi, Saksa soldatisi... Ja kestel on
tõeste wangid. Üks Wene soldat, tiifki nelikümmed prants-
last, kaks suurtilki.

Kõige wähem olen ma suurtilkiwäelane, kuid ka mina
olen imestanud, mispäraft suurtilkidel nii mitmet laadi
cattad all on ja ühel suurtilkil pära kaltjuga kiini mähitud.
Nähtawaste on prantslastel üks suurtilki wägi, kes Saksa
patareid seisukohtadest minema kihutab, ja teine, eritiseft
wangiandmiseks määratud.

„Alga seal taga, kes need on?“

„Taga? Rah wahjalgalad.“

Tuhandeid kaks wahjalgalasi: kah muuftkaga. Oleti tõs-
tawad jalgu ja kätwad sirgelt.

„Kuhu nad siis lähewad? Wiivad, wangid, ära ja lähewad kasarmutesse?“

„Kudas nii kasarmutesse? Kui teie nägite, siis teised wift ei tohi enam näha — neid wiidakse teifi uulitsaid mööda, neid koeri...“

„Ahah, nõndaks... nõndaks...“

Uskuge mind wõi ei: teisel päewal nägin ma jälle kudas wangisi weeti, kelle näod needsamad olid nagu eilastel wangidel. Mul ei jää näod hästi meelde, ja, wõib olla, et etfin, kuid suurtilgid — wabandage — täitfa needsamad, kas annan wõi pea... .

Siiski, mees, kellega ma eila uulitsal kõnelesin, ütles tõtt: „Peawad ju kõik näha saama“... .

Saksa sõjateated.

(Wäljawõtted Berliini lehtedest.)

Meie laewastik on Mustamere oma walitsuse alla wõtnud ja on praegu selle kallal ametis, et Mustamerd walgets wärwida. Kanal, mis Mustamerd Pekingiga ühendab, lasti põhja. Tuuled ja tormid keelati laewastiku kilema poolt ära.

Zeppelin wiskas põhjanabale kolm pommi, mis suurt kahju sünnitaskid ja seal asuwa Hiina kindluse ühes Inglise suurtilki wabrikuga ära purustaskid. Zeppelin kahju ei saanud.

Peale seda kui ärawõitmatad Saksa wäed Rooma linna oma alla wõtsid ja keiser Nero troonilt ära heitsid, saagis keiser Willem ise oma käega 150 wakamaad Nero õunapuuaeda maha. Keisri terwis on suurepäraline.

Raspia meres oli meie laewastiku ja Cesti-Läti ühendatud laewastiku wahel suur lahing, mis meie täielise wõiduga lõppes. Kõik waenlase laewad lasti põhja, peale ühe, kes Rieli kanali mööda Siberisse sai põgeneda.

Jaapanis on elanikud juba kolmat kuud nälgas. Kõik toidu tagawara on wiimase raafutefeni otfas. Inimesed toidawad endid ainult weel riisiga, nisu, leiwaga ja härjalihaga.

Wenelased on halwad sõjamehed. Nad on täielised argpüksid. Meie soldatite wastu ei ole nad midagi. Seda aitab järgmine juhtumine tõendada:

Ühe linnakese ligidal nägi meie eelwahtide salk jalast haawatud wenelast kraawilaldal istuwat. Kohe piirasid meie mehed wenelase ümber ja nõudsid, et ta alla annaks. Kuid wenelane on ju rumal ja ei mõista Saksa keelt. Selle asemel, et ennast ilusti wangi lasta wõtta, lahmas ta mööga ja lõi kõige ligemal olijale soldatile mööda pead. See kulkus sõnalaujumata maha. Tema kõrwal olew soldat tahtis appi minna, kuid wenelane lõi ka sellele möögaga pähe. Nii suguse saatuse osalifeks said weel kümme meie soldatit. Ülejäänud wiiskümmend meest nägid, et wenelane ennast wangi ei julge anda, pöörasid hobused ümber ja kihutaskid peawäe juurde tagasi. Siin tuli nüüd wenelase argtus täielikult nähtawale. Selle asemel, et meie soldatitele järele

Rahtlane asi.

Willem: „Armas Türl, sin annan ma sulle hea kaenla täie kõigeparemaid Kruppi wabriku sõjariistu... Mine ja tuubi see Wene karu heaste läbi!“

Türl: „Ja... aga miks sa siis ise ei lähe?“

Willem: „Armas Türl... ma... ma käisin juba!“

kihutada, istus ta jälle maha ja hakkas „plotskit“ keerama. Kartis, wennikene, meie mehi! Need oleks ta osawa manõwriga peawägede juurde meelitanud, seal ümber piiranud ja näidanud, mis tähendab sakslasega sõdida!

Japanlased on, peale seda kui nad meie wägede käest Rakwere all rängaste liiia said, julguse ja usu wõidu fiske täieste kaotanud. Nüüd on nad oma peaministri Rummu-Jüri keiser Willemi juurde saatnud. Kuid see on asjata waew. Meie ei tee enne rahu kui wiimane mustlane Wiga-last wälja on aetud.

Rõgu selle sõja ajal oleme me kaotanud: 15 zeppelini, 3 printsi ja mitte üks ainus soldat. Lähemal ajal pandakse ülemaaline korjandus toime uute printside ja zeppeliniide muretsemiseks. Elanikud, ohwerdage — helbeid andjaid armastab keiser.

Cesti feltskonna tegelane Meie Mats on Waterloo lahingus wangi wõetud ja Berliini toodud. Nagu ustawatest allikatest kuulda, saab ta kõige raskema karistuse osalifeks: ta määratakse tulewaseks riigikantsleriks.

Wälja kirjutatud Gori.

Kolm pähtlit nupumeestele nakitfeda.

1. Misjuguheid kima on ülemiste järwes kõige rohkem?
2. Misparast sööwad walged lambad rohkem kui mustad?
3. Millal austatakse ahju rohkem, juwel wõi talwel?

Sakslased.

Londonis ütles keegi ist teisele „sakslane“. Robus tunnistas idna sõimujõnaks ja mõistis ütleja aresti. Ajalehest.

Weel tänapäevani nii paljud, kes sündind waejes talu tares ja Gesti ema piima juures on sircund, argund mehaks üles, kes lapsepõlmes paljujalu on sea-, lambakarjas käinud ja tühja kõhtu, leiwa puudust oh, õige tihtigi on näinud — end armastamad sakslaks hüüda. Meid elulaine talutareft on kandnud linna „sakste“ hulka, ja siin nüüd paari aasta pärast ei enam tunne ära mulka! Nad kannawad nüüd paksu kõhtu ja „kõwat“, prilla, sakste wuntsa, kolm korda päewas joowad kohwi ja teewad kõiki sakste „kuntsa“. Ei Gesti keelt nad enam räägi — neil kõne keeleks a i n u l t Saksa. Mii ütlewad nad ifka: „Anni, wafis tiije silgu nael nüüd maksja?“ ja: „hüür toh, meine liibe proua, tii sakte ist ja tonnerwetter! Mahh täna lõmaks taaripudi, unt pring ein wirtel wunt tafs putter!“ Nad tahawad, et ifka sakslaks peaks hüüdma neid ju ka kõid teised. Kuid mis ja tahad ära teha kui inimesed on nii puised. Nad aru ei taha sellest saada, mis ja ka iganes neil' maksjaks, waid ifka oma jonnii a'awad ja hüüdwad neid — ka d a k a sakslaks! Kuid nüüd, kus kõrge kohus mõistis, et „sakslane“ on sõimujõna, wõiks tõest ka meie saksu ifka sakslaks hiiüda — on wafit kena! Gori.

Betta said!

Berlini meeleolust kõneldaks järgmist.

Rusfil Berlini suuremas uulitsas tungis ifamaalistest meeleawaldustest waimustatud rahwas kollanäoliste meeste salga kallale ja hakkas neid peksuma.

„Eubage seletada...“ hüüdis üks nendest, kuid rahwas tungis weel wihafemalt wäikse salga kallale.

„Wõi waidlewad weel wastu... Andke neile heaste, jaapanlastele sihkestele!“

„Eubage seletada...“

„Paganad!.. Ise sõdiwad meiega ja tahawad weel rääkida... Andke paremine...“

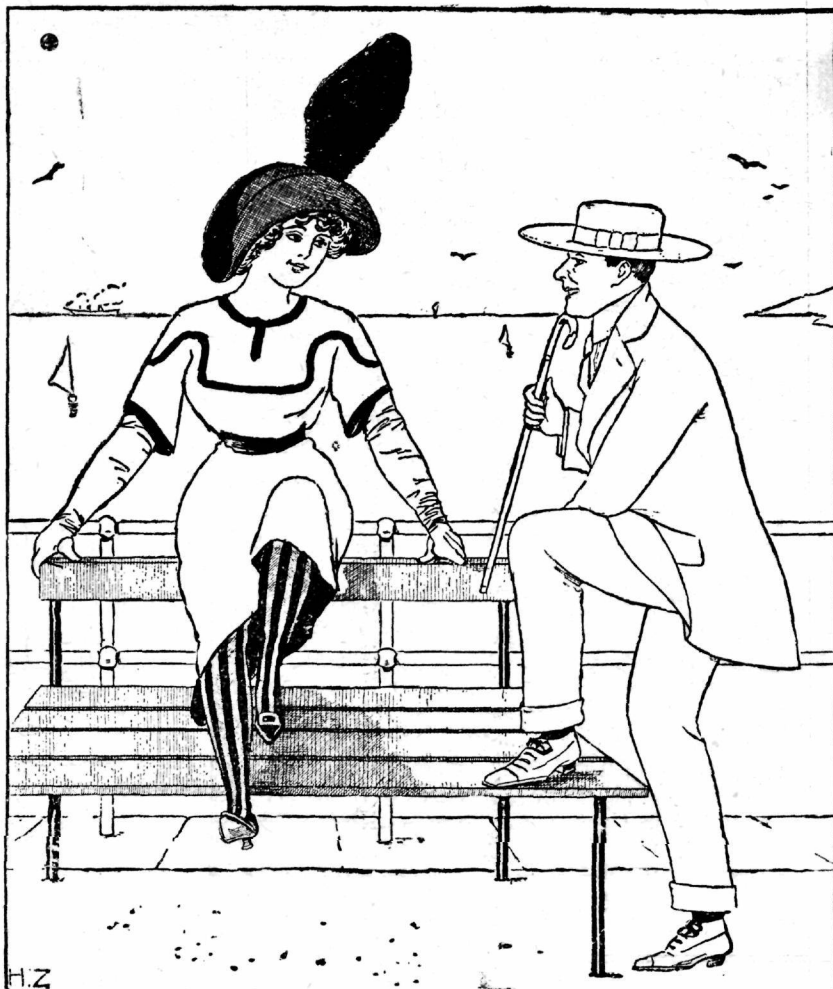
„Eubage...“

„Hoobid sadafid sagedamine. Kui peksetud maha laugesid, lagunes rahwasalk laiali.“

Korraga tõuseb üks peksetutest üüesje ja hakkab suure häälega naerma.

„Oled ja arust ära?“ noomiwad teised põlastawalt.

„Aga tubliste wedajime neid fiisti ninapidi,“ seletas rõõmus mees, „nemad piðafid meid jaapanlasteks, aga meie oleme kõigest hiinlased...“

„Ma tean, kus austrialased weel wdita wdiwad...“
 „Roh?“
 „Wdiwujooksmisel.“

Terwis on kallim kui raha.

Dr. J. Masing'i toimetusel ilmusid:

II. Naistehaigused

Haiguste kirjeldused, juhatused ja täielikud arstirohud haiguste rawitsemiseks, naisterahwa suguelu ja waluta sünnitamine. Piltidega. Hind 1.50 kop.

Rodu-arst ja kodu-aptet

Haiguste aratundmine, rawitsemine ja arstirohud. Piltidega. Hind 1 rubla. Teaduse kirjastus Harju ja Riitli uulitsa nurgal 46/15.

„Meie Matš“ tähtsaamat 1915. a. jaots

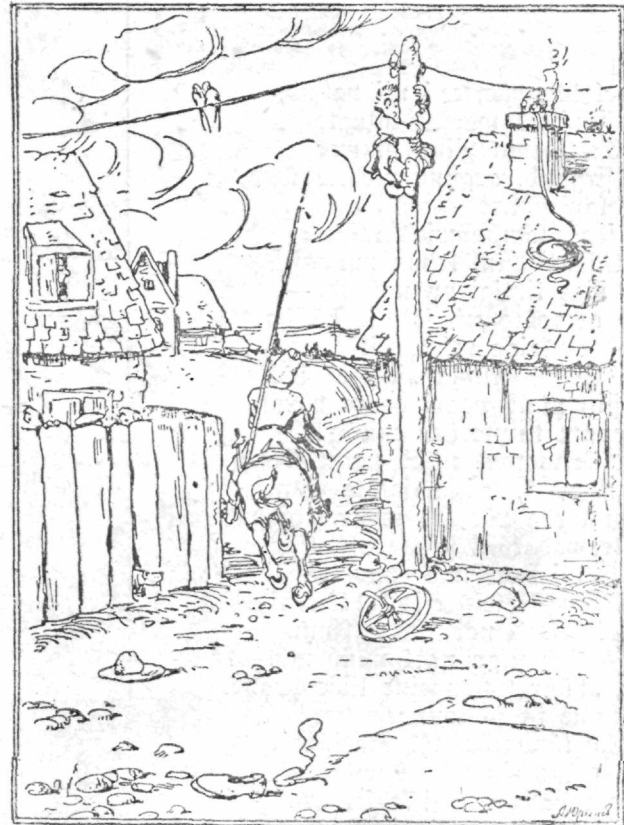
on ilmunud, paljude piltidega kaunistatud, täisea ajakohase siuga, ja täielikkude kodumaa linnade juhtide ja kihelkonnade adressidega. Raahas suur kolmewärwiline Europa sõjakaart. Rõudte igast raamatukauplusest ja rutate ostmisega, midu jääte ilma; on wäikfel arwul trükitud. Hind 25 kop.

Teaduse kirjastus Tallinnas.

Saksa külas sõja ajal.

Rasak tuleb!

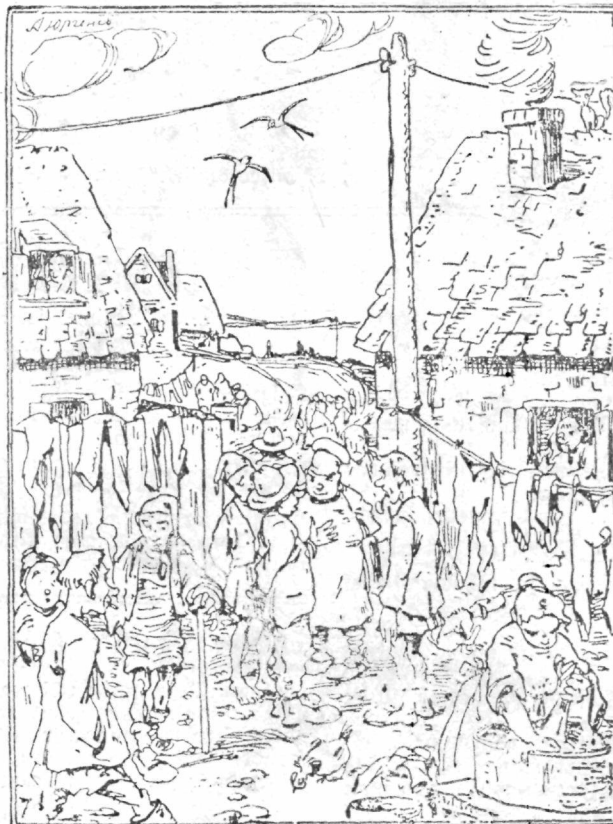

Rasak külas.

Viimasel filmapilgul.

Raba Madis oli naabri külas käinud ja sammus nüüd üle heinamaa otsekohe koju poole. Seal tabas teda tee peal hirmus pikkewihm. Wihma walgas kui toobrist ja wälku sähwas ühtelugu, nii et Raba Madise meel hoopis haledats läks ja süda pikkisäärde wajas. Ta rehtendas juba oma patud kottu ja palwetas salaja, täis aga siiski samm-sammult oma teed edasi, ilma et paremale- wõi pahemalepoole oleks waatanud. Äkitselt lõi wälk mõni samm temast eemale puu sisse. Oli see nüüd õhusurumine wõi hirm, aga kui Raba Madis jälle meelemärkusele tuli, lamas ta maas ja ajas ennast aralt ja pikkamisi üles. Sel filmapilgul lõi wälk teist korda üsna lähedalt temast mööda.

„Deh jumalutene,“ õhkas ta, „nüüd on wiimne tund käes, ja lihunikü käest ei saanud wasta raha ka weel kätte!“

Kiitlemised peale rasaka läbisõitu. (Now. Wr.)

Willemi mõisted rahuswaheliseft läbikäimiseft ja sõjaseadustest.

Mis on rahuswaheline leping?
Baberiräbal, mida tellegil tarwis pole.

Mis on meresõda?
Müüride pildumine tulu aga juhtub.

Mis on õhusõda?
Bommide pildumine rahulikkude elanikkude taela, laatsaretide ja kirikute peale.

Mis on erapooletus?
Salajane walmistamine sõja wästu.

Mis on sõjawang?
Linnuprii inimene, tullel ühegi seaduse poolt kaitsmist pole loota.

Keda nimetatakse salakuulajaks?
Igäiht, teda maha tahtakse lasta.